

II

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων δεν απαιτείται δημοσίευση)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 27ης Οκτωβρίου 1992

σχετικά με τη διαδικασία δυνάμει του άρθρου 85 της συνθήκης ΕΟΚ

(IV/33.384 και IV 33.378 — Διάθεση τουριστικών πακέτων κατά το παγκόσμιο κύπελο ποδοσφαίρου 1990)

(Τα κείμενα στη γαλλική και ιταλική γλώσσα είναι τα μόνα αυθεντικά)

(92/521/ΕΟΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Εκτιμώντας ότι:

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας,

τον κανονισμό αριθ. 17 του Συμβουλίου της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτο κανονισμό εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της συνθήκης⁽¹⁾, όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την πράξη προσχώρησης της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, και ιδίως το άρθρο 3,

την αίτηση σχετικά με τη διαπίστωση παράβασης που υποβλήθηκε από την Pauwels Travel BVBA στις 28 Νοεμβρίου 1989, σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού αριθ. 17,

την απόφαση που έλαβε η Επιτροπή στις 22 Ιανουαρίου 1991 για να κινήσει διαδικασία σχετικά με την υπόθεση αυτή,

Αφού έδωσε στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις την ευκαιρία να γνωστοποιήσουν τις απόψεις τους ως προς τις αιτιάσεις που ελήφθησαν υπόψη από την Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 1 του κανονισμού αριθ. 17 και τον κανονισμό αριθ. 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής της 25ης Ιουλίου 1963 περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19 παράγραφοι 1 και 2 του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου⁽²⁾,

Κατόπιν διαβουλεύσεως με τη συμβουλευτική επιτροπή συμπράξεων και δεσποζουσών θέσων,

I. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

A. Το αντικείμενο της απόφασης

- (1) Στις 28 Νοεμβρίου 1989, το πρακτορείο ταξιδίων Pauwels Travel BVBA («εφεξής Pauwels Travel») προσέφυγε στην Επιτροπή κατά των:
  - FIFA τοπική οργανωτική επιτροπή Italia 90,
  - 90 Tour Italia Spa,
  - NV CIT Belgique.
- (2) Η αίτηση αυτή που βασίζεται στις διατάξεις του άρθρου 3 του κανονισμού αριθ. 17 αφορά το σύστημα διάθεσης εισιτηρίων, που εφαρμόστηκε κατά το παγκόσμιο κύπελο ποδοσφαίρου στην Ιταλία το 1990.
- (3) Επ' ευκαιρία αυτής της αθλητικής εκδήλωσης, η Pauwels Travel επιθυμούσε να οργανώσει και να πωλήσει στο Βέλγιο τουριστικά πακέτα τα οποία περιελάμβαναν τη μεταφορά, τη διαμονή σε ξενοδοχείο και τα εισιτήρια εισόδου στα στάδια για τους διάφορους αγώνες.

Ωστόσο, η ενδιαφερόμενη εταιρεία διαπίστωσε ότι το σύστημα διανομής των εισιτηρίων που εφαρμόστηκε δεν επέτρεπε στα πρακτορεία ταξιδίων να προμηθευτούν εισιτήριο εισόδου στα στάδια προκειμένου να τα συμπεριλάβουν στα τουριστικά πακέτα.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. 13 της 21. 2. 1962, σ. 204/62.

⁽²⁾ ΕΕ αριθ. 127 της 20. 8. 1963, σ. 2268/63.

- (4) Οι προσπάθειες της Pauwels Travel να πωλήσει παρόμοια πακέτα προμηθευόμενη τα εισιτήρια εισόδου διά άλλης οδού, είχαν ως αποτέλεσμα την έγερση αγωγής για την παύση της δραστηριότητας αυτής ενώπιον των εθνικών βελγικών δικαστηρίων, από το πρακτορείο ταξιδίων στο οποίο οι διοργανωτές του κυπέλου είχαν αναθέσει την πώληση των τουριστικών πακέτων στο Βέλγιο.
- (5) Η παρούσα απόφαση δεν αφορά το σύνολο των συστημάτων διάθεσης εισιτηρίων, αλλά μόνο τις συμβάσεις βάσει των οποίων οι διοργανωτές του παγκοσμίου κυπέλου παραχώρησαν στην εταιρεία 90 Tour Italia την παγκόσμια αποκλειστικότητα της διάθεσης εισιτηρίων εισόδου στα στάδια με σκοπό την οργάνωση τουριστικών πακέτων.
- (6) Η αγορά επί της οποίας πρέπει να εξεταστούν οι συνέπειες των εν λόγω συμβάσεων είναι, ως εκ τούτου, εκείνη της πώλησης τουριστικών πακέτων κατά το παγκόσμιο κύπελο ποδοσφαίρου στην Ιταλία.

Ωστόσο, σύμφωνα με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και ιδίως την απόφαση στην υπόθεση 23/67 (Brasserie de Haecht) (1), πρέπει να εξεταστεί το σύστημα διανομής σε όλη του την έκταση, και να αξιολογηθούν οι συμβάσεις εντός του πλαισίου υπό το οποίο λειτούργησαν.

Β. Η γενική οργάνωση του παγκοσμίου κυπέλου

- (7) Στις 5 Αυγούστου 1983, η Διεθνής Ομοσπονδία Ποδοσφαιρικών Ενώσεων (FIFA) συνέταξε συγγραφή υποχρεώσεων προοριζόμενη για την ομοσπονδία που είχε αναλάβει τη διοργάνωση του παγκοσμίου κυπέλου 1990.
- Η εν λόγω συγγραφή υποχρεώσεων που υπογράφηκε από το γενικό γραμματέα της FIFA, αναφέρει ρητά ότι το παγκόσμιο κύπελο είναι μία αθλητική διοργάνωση της FIFA, η οποία ορίζει μία από τις εθνικές ομοσπονδίες-μέλη της FIFA ως «διοργανωτή (εκτελεστικό φορέα) του παγκοσμίου κυπέλου».
- (8) Δυνάμει του άρθρου 1.1 της συγγραφής υποχρεώσεων, «η ορισθείσα εθνική ομοσπονδία μπορεί να αναλάβει απευθείας το έργο αυτό ή να ζητήσει από τη FIFA να ορίσει αυτή η ίδια μία τοπική οργανωτική επιτροπή (COL) στην οποία συμμετέχουν αντιπρόσωποι της ενδιαφερόμενης εθνικής ομοσπονδίας και της FIFA.»
- (9) Στη συγγραφή υποχρεώσεων αναφέρεται επίσης ότι «η ορισθείσα εθνική ομοσπονδία και η οργανωτική της επιτροπή τίθενται υπό τον έλεγχο της επιτροπής οργάνωσης παγκοσμίου κυπέλου της FIFA. Η επιτροπή αυτή λαμβάνει την τελική απόφαση επί όλων των θεμάτων.»
- (10) Στις 19 Μαΐου 1984, η FIFA όρισε την ιταλική ομοσπονδία ποδοσφαίρου (FIGC) ως διοργανώτρια του παγκοσμίου κυπέλου 1990.
- (11) Κατ' εφαρμογή της συγγραφής υποχρεώσεων της FIFA για την οργάνωση του κυπέλου, η FIFA και η FIGC συμφώνησαν να συστήσουν μια τοπική οργανωτική επιτροπή (COL) στις 3 Δεκεμβρίου 1984.
- (12) Στην πράξη σύστασης της COL προβλέπεται ότι αυτή περιλαμβάνει 15 μέλη κατ' ανώτατο όριο εκ των οποίων τα πέντε από τη FIFA και τα δέκα από την Ιταλία, και ότι η έδρα της βρίσκεται στη Ζυρίχη υπό την αιγίδα της FIFA, με ένα παράρτημα στη Ρώμη.
- (13) Τελικά ο αριθμός των μελών της COL περιορίστηκε σε ένδεκα, δύο από τη FIFA και εννέα από την FIGC.
- (14) Η ίδρυση της COL επικυρώθηκε από την εκτελεστική επιτροπή της FIFA κατά τη συνεδρίαση της στη Ζυρίχη στις 28 Απριλίου 1985, και στις 11 Ιουνίου 1985 η FIFA συνέταξε τον κανονισμό για την οργάνωση και τη λειτουργία της COL για το παγκόσμιο κύπελο 1990.
- (15) Το έργο της COL, όπως περιγράφεται στο άρθρο 3 του κανονισμού αυτού, συνίσταται «στην εκτέλεση όλων των δραστηριοτήτων που έχουν σχέση, άμεσα ή έμμεσα, με την τεχνική οργάνωση και τη διοικητική υποστήριξη του παγκοσμίου κυπέλου στην Ιταλία το 1990, λαμβανομένων υπόψη των λειτουργικών περιορισμών που προσδιορίζονται στη συγγραφή υποχρεώσεων της FIFA και στον κανονισμό του παγκοσμίου κυπέλου 1990.»
- (16) Η COL αναλαμβάνει, μεταξύ άλλων, «να προτείνει στη FIFA το σχέδιο διανομής και πώλησης των εισιτηρίων εισόδου, και να ασχοληθεί στη συνέχεια με την υλοποίησή του.»
- (17) Ορισμένα σημεία των σχέσεων μεταξύ της FIFA και της COL διευκρινίστηκαν τελικά σε έγγραφο με τίτλο «Συμφωνία μεταξύ της FIFA και της COL Italia 90», υπέγραψαν ο διοικητικός διευθυντής της COL και ο γενικός γραμματέας της FIFA.

Όσον αφορά την πώληση των εισιτηρίων, στο έγγραφο αυτό ορίζεται ότι «οι οδηγίες σχετικά με την πώληση των εισιτηρίων καθώς και η τιμή των εισιτηρίων αυτών πρέπει να έχουν την έγκριση της FIFA (υποχρέωση την οποία η FIFA θεωρεί ουσιαστική).»

Γ. Τα ενδιαφερόμενα μέρη

- (9) Στη συγγραφή υποχρεώσεων αναφέρεται επίσης ότι «η ορισθείσα εθνική ομοσπονδία και η οργανωτική της επιτροπή τίθενται υπό τον έλεγχο της επιτροπής οργάνωσης παγκοσμίου κυπέλου της FIFA. Η επιτροπή αυτή λαμβάνει την τελική απόφαση επί όλων των θεμάτων.»
- (18) Η FIFA είναι μια συνομοσπονδία που απαρτίζεται από τις εθνικές ομοσπονδίες ποδοσφαίρου 158 χωρών και η έδρα της βρίσκεται στη Ζυρίχη. Έργο της αποτελεί η διάδοση του ποδοσφαίρου και, μέσα στα πλαίσια αυτά, η διοργάνωση του παγκοσμίου κυπέλου ποδοσφαίρου ανά τετραετία.

(1) Συλλογή ΔΕΚ 1967, σ. 526.

Τα έσοδα της συνομοσπονδίας προέρχονται από τις εισφορές των μελών και από ένα ποσοστό επί των εισπράξεων των διεθνών αγώνων και των παγκοσμίων πρωταθλημάτων.

- (19) Η ιταλική ομοσπονδία ποδοσφαίρου (Federazione italiana gioco calcio — FIGC) απαρτίζεται από τους διάφορους ποδοσφαιρικούς συλλόγους της Ιταλίας.

Η έδρα της βρίσκεται στη Ρώμη και διευθύνεται από έναν πρόεδρο και ένα γενικό γραμματέα.

- (20) Η ιταλική εταιρεία τουρισμού (Compagnia italiana turismo SpA — CIT) είναι θυγατρική του κρατικού οργανισμού σιδηροδρόμων (Ente ferrovie dello stato)

Πρόκειται για ένα από τα μεγαλύτερα πρακτορεία ταξιδιών της Ιταλίας.

Η CIT Italia διαθέτει επίσης θυγατρικές σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες και, μεταξύ άλλων, στο Βέλγιο, στη Γαλλία και στο Ηνωμένο Βασίλειο.

- (21) Η Italia Tour SpA (Italia Tour) είναι θυγατρική της αεροπορικής εταιρείας Alitalia (Linee Aeree Italiane SpA), η οποία επίσης ασκεί δραστηριότητες πρακτορείου ταξιδιών στην Ιταλία και εκτός της Ιταλίας.

- (22) Η 90 Tour Italia SpA (90 Tour Italia) είναι μια εταιρεία που δημιουργήθηκε από κοινού από την CIT και την Italia Tour για την εμπορική εκμετάλλευση τουριστικών πακέτων με τη ευκαιρία του παγκοσμίου κυπέλου 1990. Η ύπαρξή της συνδέεται στενά με τη διοργάνωση του κυπέλου αυτού.

Δ. Η χρηματοδότηση του κυπέλου

- (23) Η δαπάνη της δημιουργίας της αναγκαίας υποδομής για το παγκόσμιο κύπελο, όπως είναι τα έργα για τη μετατροπή των σταδίων, η διαμόρφωση των δρόμων, τα ξενοδοχεία, κ.λπ., θάρυνε τη διοργανώτρια ομοσπονδία ή τη διοργανώτρια χώρα.

- (24) Η διοργανώτρια ομοσπονδία εισέπραττε τα ακόλουθα έσοδα:

α) ποσοστό 15 % περίπου επί των καθαρών κερδών της αθλητικής διοργάνωσης που υπολογίζονται ως εξής:

- εισπράξεις επί των δικαιωμάτων τηλεοπτικών αναμεταδόσεων συν τα έσοδα από την πώληση των εισιτηρίων,
- μείον τη δαπάνη που αντιπροσωπεύουν τα έξοδα διοργάνωσης του κυπέλου.

β) τα έξοδα από την εμπορική εκμετάλλευση στην Ιταλία του σήματος του παγκοσμίου κυπέλου 1990 που σχεδίασε η διοργανώτρια ομοσπονδία.

γ) μέρος των εσόδων από τους αγώνες προς κάλυψη των κρατικών και δημοτικών τελών της επιστροφής των φόρων και των δαπανών ενοικίασης των σταδίων.

δ) ποσοστό επί των εισπράξεων των εισιτηρίων, καθοριζόμενο σε συνεννόηση με τη FIFA, ως μέρος των κυρίων δαπανών διοργάνωσης.

- (25) Οι συμβάσεις που αφορούσαν τη διαφήμιση, και την εμπορική εκμετάλλευση των σημάτων, καθώς και οι συμβάσεις με τα τηλεοπτικά δίκτυα συνήφθησαν απ' ευθείας από την FIFA.

- (26) Τα συνολικά προϋπολογιζόμενα έσοδα του παγκοσμίου κυπέλου υπολογίστηκαν κατ' εκτίμηση σε 220 εκατομμύρια ελβετικά φράγκα, ως εξής:

- 75 εκατομμύρια από την πώληση των εισιτηρίων,
- 55 εκατομμύρια από την πώληση των δικαιωμάτων διαφήμισης,
- 90 εκατομμύρια από την πώληση των δικαιωμάτων τηλεοπτικής μετάδοσης.

Ε. Το γενικό σύστημα διανομής των εισιτηρίων

- (27) Το γενικό σύστημα διανομής των εισιτηρίων αφορούσε σύνολο 2 700 000 περίπου εισιτηρίων που κατανεμήθηκαν ως εξής:

- ποσοστό 12 % ανέλαβαν να διανείμουν στην Ιταλία οι εθνικές ποδοσφαιρικές ομοσπονδίες,
- ποσοστό 4 % ανέλαβαν να διανείμουν στην Ιταλία οι επίσημοι χορηγοί του παγκοσμίου κυπέλου,
- ποσοστό 34 % ανέλαβε να διανείμει στην Ιταλία η Banca Nazionale del Lavoro (BNL),
- ποσοστό 15 % ανέλαβαν να διανείμουν εκτός Ιταλίας οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες,
- ποσοστό 5 % ανέλαβε να διανείμει εκτός Ιταλίας η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή ομοσπονδία ποδοσφαίρου,
- ποσοστό 5 % ανέλαβαν να διανείμουν εκτός Ιταλίας η BNL ή οι αντιπρόσωποί της,
- ποσοστό 25 % ανέλαβε να διανείμει εκτός Ιταλίας η 90 Tour Italia στα πλαίσια τουριστικών πακέτων.

ΣΤ. Οι όροι της διάθεσης των εισιτηρίων εκτός των τουριστικών πακέτων

- (28) Η διανομή των εισιτηρίων από τις ποδοσφαιρικές ομοσπονδίες υπόκειτο στους περιορισμούς που έθεσε η FIFA με την εγκύκλιό της, την οποία απέστειλε στις 23 Οκτωβρίου 1989 σε όλες τις εθνικές ομοσπονδίες-μέλη της FIFA. Οι περιορισμοί αυτοί έχουν ως εξής:

- «οι πωλήσεις των εισιτηρίων πραγματοποιούνται μόνο από τις ίδιες τις αθλητικές ομοσπονδίες,
- απαγορεύεται η πώληση εισιτηρίων σε πρακτορεία ταξιδιών ή άλλους φορείς. Εάν η εθνική ομοσπονδία είχε την πρόθεση να οργανώσει ταξίδι μέσω του πρακτορείου ταξιδιών που χρησιμοποιεί συνήθως πρέπει να απευθύνεται στην 90 Tour Italia για το συντονισμό όλων των σχετικών ρυθμίσεων,
- οι πωλήσεις πραγματοποιούνται μόνο στην ίδια τη χώρα.»

- (29) Για τη διάθεση των εισιτηρίων από την BNL και τα πρακτορεία της επεβλήθησαν επίσης ορισμένοι περιορισμοί. Η BNL δεν μπορούσε να πωλήσει εισιτήρια στα πρακτορεία ταξιδιών και οι πράκτορες της BNL δεν μπορούσαν να μεταπωλήσουν τα εισιτήριά τους στα πρακτορεία ταξιδιών.

Εξάλλου, κάθε θεατής δεν μπορούσε να αγοράσει παρά τέσσερις σειρές εισιτηρίων κατ' ανώτατο όριο, ούτως ώστε να αποκλείεται η περίπτωση παράλληλου εφοδιασμού από τα πρακτορεία ταξιδιών.

Οι πράκτορες της BNL δεν μπορούσαν να πωλήσουν τα εισιτήρια αυτά παρά μόνο στη χώρα τους, όφειλαν δε να ενημερώνουν την BNL ως προς την ταυτότητα των αγοραστών των εισιτηρίων.

Νεώτερη υπενθύμιση σχετικά με τις προαναφερθείσες υποχρεώσεις έγινε με την επιστολή της 16ης Μαρτίου 1989 που απηύθυνε η BNL στην Crédit communal de Belgique, που ενεργούσε ως αρμόδιος πράκτορας για την πώληση εισιτηρίων στο Βέλγιο.

Z. Η διάθεση των εισιτηρίων στα πλαίσια των τουριστικών πακέτων

- (30) Στις 26 Ιουνίου 1987, συνήφθη σύμβαση μεταξύ της COL Italia αφενός και των CIT και Italia Tour αφετέρου, τα βασικά σημεία της οποίας είναι τα ακόλουθα:

- η COL Italia αναθέτει στις CIT και Italia Tour την παροχή μέσω της 90 Tour Italia, μιας εταιρείας που επρόκειτο να συστήσουν από κοινού, όλων των τουριστικών και ξενοδοχειακών υπηρεσιών και των υπηρεσιών μεταφοράς που απαιτούνται από την COL Italia στα πλαίσια του παγκοσμίου κυπέλου 1990, για την κάλυψη των αναγκών της και των αναγκών της FIFA, καθώς και των αναγκών των διαιτητών, των επίσημων αντιπροσωπειών και ομάδων, των δημοσιογράφων καθώς και κάθε άλλου προσώπου που επρόκειτο να υποδειχθεί από την COL Italia,
- η COL Italia αναθέτει επίσης στην 90 Tour Italia την παγκόσμια αποκλειστικότητα της οργάνωσης:
  - των διαφόρων τουριστικών πακέτων στα πλαίσια του παγκοσμίου κυπέλου ποδοσφαίρου 1990 καθώς και των ενδεχομένων υπηρεσιών που έχουν σχέση με το παγκόσμιο κύπελο για το χρονικό διάστημα 1987-1990,
  - καταλλήλου δικτύου για την διάθεση των εν λόγω υπηρεσιών τόσο στην Ιταλία όσο και στον υπόλοιπο κόσμο,
- η COL Italia παραχωρεί στην 90 Tour Italia την παγκόσμια αποκλειστικότητα της έκδοσης των εισιτηρίων εισόδου στα στάδια που πρόκειται να συμπεριληφθούν σε τουριστικά πακέτα και της εξασφαλίζει την προμήθεια αριθμού εισιτηρίων τουλάχιστον ίσου με το 30% των θέσεων των σταδίων,

— ως αμοιβή για τη χορήγηση των προαναφερθέντων δικαιωμάτων, η 90 Tour Italia καταβάλλει στην COL Italia ένα ποσοστό επί του κύκλου εργασιών που πραγματοποιείται δάσει της σύμβασης και καθ' όλη τη διάρκεια της ισχύος της, το οποίο ποσοστό ισούται με το 0,5% του ακαθάριστου κύκλου εργασιών, ή 700 εκατομμύρια λιρέτες, λαμβάνοντας υπόψη το υψηλότερο εκ των δύο ποσών,

— κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων της, η 90 Tour Italia έχει την άδεια να εμφανίζεται ως αποκλειστικός εντολοδόχος της COL Italia στον τουριστικό τομέα και μπορεί να χρησιμοποιεί τον τίτλο «Tour operator de COL Italia»,

— οι CIT και Italia Tour είναι αλληλεγγύως υπεύθυνες με την 90 Tour Italia έναντι της COL Italia,

— η σύμβαση ισχύει μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1990.

- (31) Στις 11 Φεβρουαρίου 1988 συνήφθη δεύτερη σύμβαση μεταξύ της COL Italia και της 90 Tour Italia, την οποία προσυπέγραψαν οι πρόεδροι της CIT SpA και της Italia Tour SpA.

Στη σύμβαση αυτή υπενθυμίζεται ότι η CIT και Italia Tour εδήλωσαν ότι είναι διατεθειμένες να παράσχουν στην COL Italia όλες τις τουριστικές υπηρεσίες που απαιτούνται από την COL Italia στα πλαίσια του παγκοσμίου κυπέλου, καθώς και να οργανώσουν τα τουριστικά πακέτα που περιλαμβάνουν εισιτήρια εισόδου στους διάφορες αγώνες της εν λόγω εκδήλωσης, τα οποία πακέτα επρόκειτο να πωληθούν κατά αποκλειστικότητα σε ολόκληρο τον κόσμο.

Στη σύμβαση περιέχονται εκ νέου οι διατάξεις της πρώτης σύμβασης που συνήφθη στις 26 Ιουνίου 1987 μεταξύ της COL Italia αφενός και των CIT και Italia Tour αφετέρου, ιδίως όσον αφορά:

— την παροχή από την 90 Tour Italia προς την COL Italia τουριστικών και ξενοδοχειακών υπηρεσιών και υπηρεσιών μεταφοράς,

— την παγκόσμια αποκλειστικότητα της έκδοσης των περιλαμβανομένων στα τουριστικά πακέτα εισιτηρίων την οποία παρεχώρησε η COL Italia στην 90 Tour Italia,

— την αποκλειστικότητα της 90 Tour Italia να αγοράσει, κατ' αποκλειστικότητα όσον αφορά τα τουριστικά πακέτα, το σύνολο ή μέρος των εισιτηρίων που ήταν ακόμα διαθέσιμα όταν η COL Italia είχε καλύψει τις άλλες υποχρεώσεις της. Η ισχύς της σύμβασης αυτής λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 1990.

- (32) Για την εκμετάλλευση των εν λόγω τουριστικών πακέτων της, η 90 Tour Italia συνήψε συμβάσεις με πρακτορεία ταξιδιών σε διάφορες χώρες.

Όσον αφορά τα κράτη μέλη, η 90 Tour Italia συνήψε σύμβαση με ένα μόνο πρακτορείο στην Ιρλανδία και ένα άλλο στο Βέλγιο-Λουξεμβούργο. Στα άλλα κράτη μέλη συνήψε συμβάσεις με περισσότερα πρακτορεία.

(33) Σε όλες τις περιπτώσεις, τα εξουσιοδοτημένα από την 90 Tour Italia πρακτορεία αναλάμβαναν την υποχρέωση να μεταπωλούν τα τουριστικά πακέτα λιανικώς μόνο στο έδαφός τους. Τα πρακτορεία μπορούσαν ενδεχομένως να μεταπωλήσουν τα πακέτα χονδρικώς, αλλά αποκλειστικά:

— σε πρακτορεία λιανικής πώλησης εγκατεστημένα στο έδαφός τους, τα οποία αναλάμβαναν την υποχρέωση να μεταπωλήσουν τα πακέτα λιανικώς ή σε πρακτορεία λιανικής πώλησης επίσης εγκατεστημένα στο συγκεκριμένο έδαφος.

(34) Τα εξουσιοδοτημένα πρακτορεία δεν μπορούσαν σε καμία περίπτωση να μεταπωλήσουν τα εισιτήρια εισόδου στους αγώνες χωριστά από τα πακέτα.

(35) Οι σχετικές συμβάσεις αφορούσαν 540 000 περίπου εισιτήρια που προοριζόνταν να διατεθούν μέσω τουριστικών πακέτων.

Οι τιμές των πακέτων αυτών διέφεραν αισθητά ανάλογα με τις προτεινόμενες παροχές όπως: διάρκεια διαμονής, είδος προσφερόμενου καταλύματος, μέσα μεταφοράς, απόσταση, διατροφή, κ.λπ.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η τιμή των πακέτων που πωλήθηκαν στο Βέλγιο από το εξουσιοδοτημένο από την 90 Tour Italia πρακτορείο κυμαινόταν μεταξύ 143 και 840 Ecu.

Η. Το θέμα της ασφάλειας

(36) Η διοργάνωση του παγκοσμίου κυπέλου ποδοσφαίρου θέτει προβλήματα ασφάλειας τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη. Τα προβλήματα παρουσιάστηκαν στα πλαίσια της διαδικασίας από τον αντεισαγγελέα της Ιταλικής Δημοκρατίας που είχε αναλάβει το συντονισμό της οργάνωσης της ασφάλειας κατά τη διάρκεια της εν λόγω αθλητικής εκδήλωσης, καθώς και από τους εκπροσώπους της COL Italia, συνοψίζονται δε ως ακολούθως.

(37) Το βασικό πρόβλημα για τους διοργανωτές ήταν να λάβουν μέτρα ώστε να μην έλθουν σε επαφή οι οπαδοί των αντιπάλων ομάδων, προς αποφυγή των συγκρούσεων τόσο μέσα στα στάδια όσο και πλησίον των σταδίων. Ήταν κατά συνέπεια, αναγκαίο να ληφθεί μέριμνα για την κατανομή των θεατών ανά εθνικότητα.

(38) Για το λόγο αυτό, οι διοργανωτές πραγματοποίησαν έργα μέσα στα στάδια που επέτρεπαν ιδίως σε όλους τους θεατές να είναι καθισμένοι.

(39) Επιπλέον, δημιουργήθηκε κεντρικό μηχανογραφικό σύστημα υπό τη διαχείριση της BNL, το οποίο επέτρεπε να προσδιορίζεται η εθνικότητα όλων των θεατών και να τους δίνονται θέσεις ανάλογα με την εθνικότητά τους. Για την αγορά των εισιτηρίων από την BNL και τα πρακτορεία της απαιτείτο η προσκό-

μιση του δελτίου ταυτότητας, και οι σχετικές πληροφορίες διαβιβάζονταν στον κεντρικό υπολογιστή της BNL.

(40) Όσον αφορά τα τουριστικά πακέτα, ακολουθήθηκε η ίδια διαδικασία: κάθε αγοραστής τουριστικού πακέτου όφειλε να προσκομίσει δικαιολογητικό που να αποδεικνύει την ταυτότητά του, το οποίο διαβιβάζονταν στον υπολογιστή της BNL μέσω μηχανογραφικού υποσυστήματος, τη διαχείριση του οποίου είχε αναλάβει η 90 Tour Italia. Έτσι, κάθε αγοραστής πακέτου λάμβανε ένα εισιτήριο ανάλογα με την εθνικότητά του.

(41) Το σύστημα αυτό παρείχε πάντα τη δυνατότητα σε έναν μεμονωμένο οπαδό μιας ομάδας να αγοράσει εισιτήριο που δεν προοριζόταν γι' αυτόν, ιδίως στη μαύρη αγορά.

Ωστόσο, κατά τους διοργανωτές, παρόμοια περιστατικά παρουσίαζαν μικρούς κινδύνους από άποψη ασφαλείας. Το κύριο πρόβλημα αποτελούσε η δημιουργία «ομάδων» οπαδών καθισμένων κοντά ή ενδεχομένως και εν μέσω εχθρικά διακείμενων οπαδών.

(42) Σύμφωνα με τους διοργανωτές, ήταν κατά συνέπεια αναγκαίο να ληφθούν μέτρα ώστε να μην μπορούν να αποκτήσουν εισιτήρια ανεξάρτητα πρακτορεία ταξιδιών μη ελεγχόμενα από την COL Italia. Αυτά τα τελευταία μπορούσαν να μεταπωλήσουν τα εισιτήρια, είτε μεμονωμένα είτε μέσω τουριστικών πακέτων, σε οπαδούς ομάδων άλλης εθνικότητας από εκείνη για την οποία προοριζόνταν, και να θέσουν έτσι σε κίνδυνο την ασφάλεια των θεατών.

II. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

A. Η έννοια της επιχείρησης

(43) Όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου και ιδίως την απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 1974 στην υπόθεση 36/74 Walrave/UCI⁽¹⁾ και την απόφαση της 23ης Απριλίου 1991 στην υπόθεση C-41/90 Hofner Elser/Macroton⁽²⁾ ως επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 85 της συνθήκης ΕΟΚ νοείται κάθε φορέας που ασκεί δραστηριότητες οικονομικής φύσης, ανεξάρτητα από τη νομική του μορφή.

Εξάλλου ως δραστηριότητα οικονομικής φύσης νοείται κάθε δραστηριότητα, έστω και μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που συμμετέχει στις οικονομικές συναλλαγές [απόφαση της 20ής Μαρτίου 1985 στην υπόθεση 41/83 (Ιταλική Δημοκρατία/Επιτροπή) (British Telecommunications)⁽³⁾].

⁽¹⁾ Συλλογή ΔΕΚ. 1974, σ. 1405.

⁽²⁾ Συλλογή ΔΕΚ. 1991, σ. I - 1979.

⁽³⁾ Συλλογή ΔΕΚ. 1985, σ. 873.

- (44) Όσον αφορά την εμπορική πλευρά του παγκοσμίου κυπέλου ποδοσφαίρου
- Το παγκόσμιο κύπελο ποδοσφαίρου αποτελεί αναμφισβήτητα μια πολύ σημαντική αθλητική εκδήλωση.
- Ωστόσο, αυτή η αθλητική εκδήλωση περιλαμβάνει επίσης και δραστηριότητες οικονομικής φύσης, ιδίως όσον αφορά:
- την πώληση 2 700 000 εισιτηρίων εισόδου στους αγώνες, εκ των οποίων ποσοστό άνω του 20 % διατέθηκε μέσω τουριστικών πακέτων που περιλάμβαναν διαμονή σε ξενοδοχείο, μεταφορές και τουριστικές επισκέψεις,
  - τη σύναψη συμβάσεων διαφήμισης για τις πινακίδες που είναι τοποθετημένες στα στάδια,
  - την εμπορική εκμετάλλευση των σημάτων της FIFA, του παγκοσμίου κυπέλου, του τροπαίου fair-play της FIFA και της μασκώτ του παγκοσμίου κυπέλου,
  - την εμπορική εκμετάλλευση από τον τοπικό διοργανωτή ενός ειδικού σήματος για το παγκόσμιο κύπελο 1990,
  - τη σύναψη συμβάσεων για την αναμετάδοση μέσω των τηλεοπτικών δικτύων.
- (45) Η οικονομική σημασία του παγκοσμίου κυπέλου αναγνωρίζεται εξάλλου και στο άρθρο 3.4 της «Συγγραφής υποχρεώσεων προς τη διοργανώτρια ομοσπονδία» που συνέταξε η FIFA.
- (46) Αυτή την οικονομική σημασία αναγνώρισαν επίσης και οι εκπρόσωποι της FIFA κατά την ακρόαση (πρακτικά ακρόασης, σελίδα 126).
- (47) Η ΦΙΦΑ
- Η FIFA είναι μία ομοσπονδία αθλητικών εκδηλώσεων και ασκεί με την ιδιότητά της αυτή αθλητικές δραστηριότητες.
- Ωστόσο, η FIFA ασκεί επίσης και δραστηριότητες οικονομικής φύσης, ιδίως όσον αφορά:
- τη σύναψη συμβάσεων διαφήμισης,
  - την εμπορική εκμετάλλευση των σημάτων του παγκοσμίου κυπέλου,
  - τη σύναψη συμβάσεων για την τηλεοπτική αναμετάδοση.
- (48) Για το παγκόσμιο κύπελο 1990 η πώληση των δικαιωμάτων διαφήμισης και τηλεοπτικής αναμετάδοσης από τη FIFA αντιπροσώπευε περίπου το 65 % των συνολικών εσόδων του κυπέλου που υπολογίστηκαν σε 220 εκατομμύρια ελβετικά φράγκα.
- (49) Ως εκ τούτου, συνάγεται ότι η FIFA συνιστά φορέα που ασκεί οικονομικές δραστηριότητες και αποτελεί επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 85.
- (50) Η Federazione italiana gioco calcio (FIGC) είναι η εθνική ιταλική ομοσπονδία ποδοσφαίρου, που ορίστηκε από τη FIFA ως διοργανώτρια του παγκοσμίου κυπέλου 1990.
- (51) Η FIGC ήταν συνεπώς υπεύθυνη για την όλη διοργάνωση της εκδήλωσης σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού του παγκοσμίου κυπέλου 1990, και είχε, ειδικότερα αναλάβει, την εποπτεία της μετατροπής των σταδίων, της κατασκευής εγκαταστάσεων για τον τύπο, της δημιουργίας χώρων στάθμευσης κ.λπ.
- (52) Για την κάλυψη αυτών των δαπανών, η FIGC διέθετε μερίδιο επί των καθαρών κερδών της εκδήλωσης και ήταν σε θέση να επωφεληθεί από την εμπορική εκμετάλλευση στην Ιταλία του σήματος του παγκοσμίου κυπέλου 1990 που η ίδια σχεδίασε.
- (53) Κατά συνέπεια, και η FIGC ασκεί δραστηριότητες οικονομικής φύσης και αποτελεί, ως εκ τούτου, επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 85.
- (54) Η COL Italia
- Η COL Italia είναι ένας φορέας που δημιουργήθηκε από κοινού από τη FIFA και την FIGC για την εκτέλεση όλων των δραστηριοτήτων που συνδέονταν άμεσα ή έμμεσα με την τεχνική οργάνωση και τη διοικητική υποστήριξη του παγκοσμίου κυπέλου.
- Οι αρμοδιότητες της COL Italia περιελάμβαναν ιδίως την οργάνωση του σχεδίου διανομής των εισιτηρίων καθώς και την υλοποίησή του.
- (55) Τα έσοδα της COL Italia προέρχονταν εν μέρει από τα τηλεοπτικά δικαιώματα, τα δικαιώματα διαφήμισης και τις πωλήσεις εισιτηρίων, καθώς και από την εμπορική εκμετάλλευση στην Ιταλία του σήματος του παγκοσμίου κυπέλου.
- (56) Η παραχώρηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων στην 90 Tour Italia είχε ιδίως ως αποτέλεσμα την καταβολή αμοιβής στην COL Italia, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 της σύμβασης της 26ης Ιουνίου 1987.
- (57) Ως εκ τούτου, συνάγεται ότι η COL Italia συνιστούσε φορέα που ασκούσε οικονομικές δραστηριότητες και αποτελούσε, κατά συνέπεια, επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 85.
- (58) Η Compagnia italiana turismo SpA (CIT) είναι μια ιταλική εταιρεία που ασκεί δραστηριότητα πρακτορείου ταξιδιών. Πρόκειται, επομένως, για επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 85.
- (59) Η Italia Tour SpA είναι μία εταιρεία που ασκεί δραστηριότητα παρόμοια προς τη δραστηριότητα της CIT, και είναι, επομένως, και αυτή επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 85.
- (60) Η 90 Tour Italia είναι μία εταιρεία ιταλικού δικαίου, η οποία δημιουργήθηκε από κοινού από την CIT και την Italia Tour για την οργάνωση και την εμπορική εκμετάλλευση των τουριστικών πακέτων επ' ευκαιρία του παγκοσμίου κυπέλου 1990. Πρόκειται, επομένως, για επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 85.

Β. Οι συμβάσεις

- (61) Οι όροι υπό τους οποίους η 90 Tour Italia SpA μεσολάβησε κατά την πώληση των τουριστικών πακέτων καθορίζονται από δύο συμβάσεις:
- τη σύμβαση της 26ης Ιουνίου 1987 που συνήφθη μεταξύ της COL Italia αφενός και των CIT SpA και Italia Tour αφετέρου,
  - τη σύμβαση της 11ης Φεβρουαρίου 1988 που συνήφθη μεταξύ της COL Italia και της 90 Tour Italia, η οποία περιλαμβάνει τα κύρια σημεία των διατάξεων της προαναφερθείσας σύμβασης.
- (62) Αυτές οι δύο συμβάσεις είχαν την ίδια διάρκεια ισχύος, με λήξη στις 31 Δεκεμβρίου 1990. Εξάλλου, η σύμβαση της 11ης Φεβρουαρίου 1988 δεν περιλαμβάνει καμία διάταξη που να καταργεί ή να αντικαθιστά τη σύμβαση της 26ης Ιουνίου 1987.
- (63) Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η σύμβαση της 11ης Φεβρουαρίου 1988 μεταξύ της COL Italia και της 90 Tour Italia, συνυπογράφηκε από την CIT και την Italia Tour οι οποίες εδήλωσαν, δυνάμει του άρθρου 8 της σύμβασης, ότι υπέχουν ευθύνη αλληλεγγύως με την 90 Tour Italia, έναντι της COL Italia.
- (64) Κατά συνέπεια, και παρά τα όσα δήλωσαν οι εκπρόσωποι της CIT κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι CIT και Italia Tour δεν φέρουν ευθύνη για τις ενδεχόμενες δυσμενείς επιδράσεις μεταξύ των COL Italia και 90 Tour Italia σύμβασης επί των όρων του ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, πρέπει στα πλαίσια της παρούσας διαδικασίας να ληφθούν υπόψη οι δύο προαναφερθείσες συμβάσεις.

Γ. Όσον αφορά την ευθύνη της FIFA και της FIGC

- (65) Οι δύο συμβάσεις που αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας συνήφθησαν μεταξύ της COL Italia αφενός και των 90 Tour Italia, αφετέρου. Οι συμβάσεις αυτές δεν υπεγράφησαν ούτε από την FIFA ούτε από την FIGC.
- (66) Πρέπει, ωστόσο, να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η COL Italia, μολονότι διέθετε σαφή νομική προσωπικότητα, δεν είχε πραγματική ελευθερία κινήσεων. Αυτή η έλλειψη αυτονομίας οφείλεται κυρίως στα ακόλουθα στοιχεία:
- (67) Η τοπική οργανωτική επιτροπή «COL Italia» είναι ένας φορέας που δημιουργήθηκε από κοινού από την FIGC και την FIFA, ειδικά για την «εκτέλεση όλων των δραστηριοτήτων που αφορούν άμεσα ή έμμεσα την τεχνική οργάνωση και τη διοικητική υποστήριξη του παγκοσμίου κυπέλου στην Ιταλία το 1990, μέσα στα πλαίσια των λειτουργικών περιορισμών που καθορίστηκαν από τη συγγραφή υποχρεώσεων της FIFA και τον κανονισμό του παγκοσμίου κυπέλου 1990» (άρθρο 3 του κανονισμού της COL της 14ης Αυγούστου 1985).

- (68) Η ύπαρξη αυτού του φορέα ήταν κατά συνέπεια, στενά συνδεδεμένη με την οργάνωση του παγκοσμίου κυπέλου 1990 και έπρεπε να παύσει αμέσως μετά τη λήξη του παγκοσμίου κυπέλου 1990.
- (69) Η εν λόγω οργανωτική επιτροπή αποτελείτο από εννέα αντιπροσώπους της FIGC και από τον πρόεδρο και το γενικό γραμματέα της FIFA. Τα ένδεκα μέλη που συνεδρίαζαν εν ολομειλία, είχαν πλήρη εξουσία λήψεως αποφάσεων ως προς τις δραστηριότητες της επιτροπής.
- (70) Η εκτελεστική επιτροπή με περιορισμένη σύνθεση της COL Italia, στην οποία συμμετείχε ο γενικός γραμματέας της FIFA, αποτελείτο μόνο από τα μέλη της COL.
- (71) Χάρη στη συμμετοχή των αντιπροσώπων τους στο όργανο λήψεως αποφάσεων της COL, η FIGC και η FIFA ήταν σε θέση να ασκούν από κοινού άμεσο και αποτελεσματικό έλεγχο σε όλες τις δραστηριότητες της επιτροπής, ιδίως όσον αφορά τη διάθεση των εισιτηρίων.

Στον τομέα αυτό, η COL Italia εδέχετο οδηγίες από τη FIFA και την FIGC.

- (72) Επιπλέον, σύμφωνα με τις διατάξεις της συγγραφής υποχρεώσεων, η FIFA διατηρούσε τη δυνατότητα να λαμβάνει σε τελευταίο βαθμό όλες τις αποφάσεις επί θεμάτων αρχής σε όλους τους τομείς, και ιδίως όσον αφορά το σύστημα διανομής των εισιτηρίων που αποτελούσε καθοριστικό στοιχείο για τη διενέργεια του παγκοσμίου κυπέλου.
- (73) Το σύστημα διανομής των εισιτηρίων έπρεπε, εν πάση περιπτώσει, να έχει την έγκριση της FIFA. Έτσι οι συμβάσεις της 26ης Ιουνίου 1987 μεταξύ της COL Italia και των CIT/Italia Tour, και της 11ης Φεβρουαρίου 1988 μεταξύ της COL Italia και της 90 Tour Italia για τη διανομή των εισιτηρίων μέσω των τουριστικών πακέτων, περιελάμβαναν ρήτρα αναστολής, η οποία συνίστατο στην έγκριση της πολιτικής πωλήσεων εισιτηρίων από τη FIFA.
- (74) Συνάγεται λοιπόν ότι η COL Italia δεν ήταν σε θέση να αποφασίζει πραγματικά και αυτόνομα για τις κινήσεις της στην αγορά και ότι για τη σύναψη των συμβάσεων της 26ης Ιουνίου 1987 και της 11ης Φεβρουαρίου 1988 έχουν ευθύνη από κοινού η COL Italia, η FIGC και η FIFA.

Δ. Η έννοια της συμφωνίας

- (75) Οι δύο συμβάσεις της 26ης Ιουνίου 1987 και της 11ης Φεβρουαρίου 1988 αποτελούν συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 85.

Ε. Ως προς τη φύση των εν λόγω συμβάσεων

- (76) Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ορισμένα μέρη υποστήριξαν ότι αντικείμενο των εν λόγω συμβάσεων συνιστούσε η ανάθεση στην 90 Tour Italia του έργου το οποίο η COL Italia δεν ήταν σε θέση να φέρει σε πέρας.

Ως εκ τούτου, είναι δυνατόν να συναχθεί ότι η 90 Tour Italia μεσολάβησε αποκλειστικά ως εντολοδόχος και ότι οι εν λόγω συμβάσεις δεν υπόκεινται στις διατάξεις του άρθρου 85.

(77) Η άποψη αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή για τους ακόλουθους λόγους:

— Η 90 Tour Italia είχε τη δυνατότητα να προμηθευτεί από την COL Italia εισιτήρια εισόδου στα στάδια, στη συνέχεια όμως χορηγούσε διαφορετικές παροχές, συγκεκριμένα δε τα τουριστικά πακέτα, ένα μέρος των οποίων μόνο αποτελούσε τα εισιτήρια· τα πακέτα αυτά διατίθεντο στις τιμές και υπό τους όρους που είχε καθορίσει η 90 Tour Italia.

— Η 90 Tour Italia όφειλε να προμηθευθεί, και τελικά προμηθεύθηκε, σημαντικό αριθμό εισιτηρίων για τους αγώνες, ενώ οι προτιμήσεις των θεατών προς τα εισιτήρια αυτά είχαν άμεση σχέση με την πρόκριση της ομάδας τους και ήταν, κατά συνέπεια, ασταθές.

— Η 90 Tour Italia ανέλαβε, ως εκ τούτου, υψηλό εμπορικό κίνδυνο, όπως υποστήριξαν οι εκπρόσωποι της CIT κατά την ακρόαση (πρακτικά της ακρόασης, σελίδες 60 και 70).

(78) Προκύπτει λοιπόν ότι οι αρμοδιότητες της 90 Tour Italia υπερέβαιναν κατά πολύ τις αρμοδιότητες ενός απλού εντολοδόχου, και ότι οι εν λόγω συμβάσεις υπόκεινται, κατά συνέπεια, στο άρθρο 85.

ΣΤ. Η επίδραση στον ανταγωνισμό

(79) Αποκλειστικός σκοπός της παρούσας απόφασης είναι η διαπίστωση ότι οι επιδράσεις επί των όρων του ανταγωνισμού που προέκυψαν από τις δύο προαναφερθείσες συμβάσεις μεταξύ των COL Italia, 90 Tour Italia, CIT και Italia Tour.

Ωστόσο, για την εκτίμηση του αντικειμένου και των συνεπειών αυτών των συμβάσεων έναντι του άρθρου 85 παράγραφος 1, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα πλαίσια μέσα στα οποία οι συμβάσεις αυτές λειτουργήσαν, και συγκεκριμένα ολόκληρο το σύστημα διανομής εισιτηρίων όπως ήδη περιγράφηκε.

(80) Δυνάμει των δύο συμβάσεων της 26ης Ιουνίου 1987 και της 11ης Φεβρουαρίου 1988, η COL Italia ανέθεσε στην 90 Tour Italia:

— την παγκόσμια αποκλειστικότητα της οργάνωσης των διαφόρων τουριστικών πακέτων σχετικά με το παγκόσμιο κύπελο και τη διαμόρφωση κατάλληλου δικτύου διανομής των πακέτων αυτών στην Ιταλία και στον υπόλοιπο κόσμο,

— το δικαίωμα να εμφανίζεται, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, ως αποκλειστικός εντολο-

δόχος της COL Italia και να χρησιμοποιεί την επωνυμία «Tour operator d'Italia 90»,

— την παγκόσμια αποκλειστικότητα της έκδοσης των εισιτηρίων εισόδου στα στάδια, που ήταν δυνατόν να χρησιμοποιηθούν ως μέρος των τουριστικών πακέτων, και την εξασφάλιση της διάθεσης αριθμού εισιτηρίων τουλάχιστον ίσου προς το 30 % της χωρητικότητας των σταδίων.

(81) Τα εν λόγω αποκλειστικά δικαιώματα δεν χορηγήθηκαν από την COL Italia δωρεάν, αλλά έναντι της καταβολής αμοιβής εκ μέρους της 90 Tour Italia σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 της σύμβασης της 26ης Ιουνίου 1987.

(82) Η 90 Tour Italia εξουσιοδότησε στη συνέχεια πρακτορεία στις διάφορες χώρες για την πώληση των τουριστικών πακέτων της.

(83) Λόγω της χορήγησης των αποκλειστικών αυτών δικαιωμάτων, η 90 Tour Italia ήταν ο μόνος ταξιδιωτικός πράκτορας που είχε τη δυνατότητα να προμηθευθεί εισιτήρια εισόδου στα στάδια από την COL Italia προκειμένου να οργανώσει και να πωλήσει τουριστικά πακέτα που περιελάμβαναν αυτά τα εισιτήρια.

(84) Οι άλλοι ταξιδιωτικοί φορείς καθώς και τα πρακτορεία ταξιδίων δεν μπορούσαν να προμηθευθούν εισιτήρια εισόδου στα στάδια ούτε από την COL Italia ούτε από τις άλλες πηγές εφοδιασμού (από τις αθλητικές ενώσεις και την BNL), λόγω των περιορισμών που είχαν επιβληθεί ως προς την πώληση των εισιτηρίων αυτών και, ειδικότερα, της απαγόρευσης μεταπώλησης σε πρακτορεία ταξιδίων.

(85) Ως εκ τούτου, προκύπτει ότι τα μόνα διαθέσιμα στην αγορά τουριστικά πακέτα που περιελάμβαναν εισιτήρια εισόδου στα στάδια ήταν αυτά της 90 Tour Italia. Οι άλλοι ταξιδιωτικοί φορείς μπορούσαν μόνο να διαθέσουν πακέτα χωρίς εισιτήρια εισόδου στα στάδια.

(86) Είναι, ωστόσο, σαφές ότι για τα άτομα που επιθυμούσαν να επισκεφθούν την Ιταλία προκειμένου να παρακολουθήσουν το παγκόσμιο κύπελο ποδοσφαίρου, είχε μεγάλη σημασία να διαθέτουν τουριστικά πακέτα με εισιτήρια εισόδου στα στάδια.

Κατά συνέπεια, οι ταξιδιωτικοί φορείς που δεν ήταν σε θέση να προτείνουν παρόμοια πακέτα, περιέρχονταν σε μειονεκτική θέση από πλευράς ανταγωνισμού έναντι της 90 Tour Italia.

(87) Η παγκόσμια αποκλειστικότητα που παραχωρήθηκε στην 90 Tour Italia είχε λοιπόν σαν αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των ταξιδιωτικών φορέων στην Κοινότητα.

(88) Εξάλλου, τα πρακτορεία ταξιδίων που επιθυμούσαν να πωλήσουν τουριστικά πακέτα που περιελάμβαναν εισιτήρια εισόδου στα στάδια, μπορούσαν να προμηθευθούν τα πακέτα αυτά μόνον από έναν ταξιδιωτικό φορέα.

Όμως, εάν δεν υπήρχε η παγκόσμια αποκλειστικότητα της 90 Tour Italia, τα πρακτορεία ταξιδιών θα είχαν τη δυνατότητα να απευθυνθούν σε περισσότερους ταξιδιωτικούς φορείς και να επιτύχουν ενδεχομένως ευνοϊκότερους όρους, που θα τους επέτρεπαν να περιέλθουν σε πλεονεκτικότερη ανταγωνιστική θέση έναντι των άλλων πρακτορειών ταξιδιών.

(89) Κατά συνέπεια, η παγκόσμια αποκλειστικότητα από την οποία επωφελήθηκε η 90 Tour Italia είχε επίσης ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των πρακτορειών ταξιδιών μέσα στην Κοινότητα.

(90) Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, τα ενδιαφερόμενα μέρη υποστήριζαν ότι όλοι οι ταξιδιωτικοί φορείς είχαν τη δυνατότητα να πωλούν τουριστικά πακέτα χωρίς εισιτήρια εισόδου στα στάδια, και να ζητούν από τους πελάτες τους να προμηθεύονται τα εισιτήρια εισόδου από την BNL ή από τους ποδοσφαιρικούς συλλόγους.

(91) Ο ισχυρισμός αυτός δεν μπορεί να θεωρηθεί βάσιμος. Σε μια τέτοια περίπτωση, ο αγοραστής ενός πακέτου χωρίς εισιτήριο, έπρεπε τελικά να απευθυνθεί σε υποκατάστημα της BNL ή σε πράκτορά της προκειμένου να αγοράσει τα εισιτήρια που αντιστοιχούσαν στις ημερομηνίες του τουριστικού πακέτου. Λόγω των διαδικασιών αυτών, αλλά και της απώλειας χρόνου που οι διαδικασίες αυτές συνεπάγονταν, είναι σαφές ότι οι ενδιαφερόμενοι δεν μπορούσαν παρά να προτιμήσουν τα εξουσιοδοτημένα από την 90 Tour Italia πρακτορεία ταξιδιών που ήταν σε θέση να πωλήσουν πακέτα με εισιτήρια.

(92) Μια δεύτερη δυνατότητα, που υποστηρίχθηκε από τα μέρη κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, ήταν ότι οι ενδιαφερόμενοι μπορούσαν να αγοράσουν πακέτο χωρίς εισιτήριο από ένα πρακτορείο ταξιδιών και να δώσουν εντολή στο πρακτορείο αυτό να αγοράσει τα εισιτήρια εισόδου στα στάδια για λογαριασμό τους.

(93) Ωστόσο, ούτε αυτή η δυνατότητα μπορεί να θεωρηθεί ως ικανοποιητική εναλλακτική λύση.

Με τη διαδικασία αυτή έπρεπε, για κάθε πωλούμενο τουριστικό πακέτο, το μη εξουσιοδοτημένο από την 90 Tour Italia πρακτορείο ταξιδιών να απευθύνεται σε υποκατάστημα ή πράκτορα της BNL, με το δελτίο ταυτότητας του αγοραστή, προκειμένου να προμηθευτεί τα εισιτήρια εισόδου στα στάδια.

Η διαδικασία αυτή είχε ως αποτέλεσμα πρόσθετη εργασία και, κατά συνέπεια, πρόσθετο κόστος για το μη εξουσιοδοτημένο πρακτορείο, ενώ ο αγοραστής του τουριστικού πακέτου εξακολουθούσε να έχει ορισμένες αμφιβολίες, ως προς τις πραγματικές δυνατότητες αγοράς των εισιτηρίων εισόδου στα στάδια.

Η διαδικασία αυτή έθετε, ως εκ τούτου, το πρακτορείο που δεν διέθετε εισιτήρια σε μειονεκτική θέση από πλευράς ανταγωνισμού έναντι των εξουσιοδοτη-

μένων από την 90 Tour Italia πρακτορειών, που ήταν τα μόνα που μπορούσαν να προβάλλουν στο διαφημιστικό τους υλικό ότι ήταν σε θέση να εξασφαλίσουν πράγματι εισιτήρια εισόδου στα στάδια.

(94) Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η BNL με τέλεφαξ της 26ης Ιανουαρίου 1990, έδωσε εντολή σε όλα τα σημεία πώλησης εκτός Ιταλίας, να σταματήσουν την πώληση εισιτηρίων εισόδου στα στάδια από τις 31 Ιανουαρίου 1990.

(95) Ως εκ τούτου, προκύπτει ότι από την 1η Φεβρουαρίου 1990, οι ταξιδιωτικοί φορείς εκτός της 90 Tour Italia δεν ήταν πλέον σε θέση να πωλούν τουριστικά πακέτα και να συνιστούν στους πελάτες τους να αγοράζουν τα εισιτήρια από τα υποκαταστήματά της ή τους πράκτορες BNL.

(96) Εν κατακλείδι, οι συναφθείσες συμφωνίες μεταξύ της COL Italia αφενός ως οργάνου που ανήκε από κοινού στη FIFA και στην FIGC, και των 90 Tour Italia, CIT και Italia Tour αφετέρου, με την παραχώρηση της αποκλειστικότητας στην 90 Tour Italia της διάθεσης των εισιτηρίων εισόδου στα στάδια μέσω τουριστικών πακέτων, χωρίς παράλληλα να υπάρχουν εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού απλών εισιτηρίων, είχαν σαν αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού στην Κοινότητα κατά την έννοια του άρθρου 85 παράγραφος 1 μεταξύ ταξιδιωτικών φορέων καθώς και μεταξύ πρακτορειών ταξιδιών στην αγορά τουριστικών πακέτων επ' ευκαιρία του παγκόσμιου κυπέλου ποδοσφαίρου 1990. Κατά συνέπεια πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 85 παράγραφος 1.

Z. Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1983/83 της Επιτροπής

(97) Κατά τη διαδικασία, τα ενδιαφερόμενα μέρη υποστήριξαν ότι οι εν λόγω συμφωνίες μπορούσαν να επωφεληθούν από τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1983/83 σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85 παράγραφος 3 της συνθήκης για κατηγορίες συμφωνιών αποκλειστικής διανομής⁽¹⁾.

(98) Ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1983/83 εγκρίθηκε από την Επιτροπή κατ' εφαρμογή του κανονισμού αριθ. 19/65/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85 παράγραφος 3 της συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών⁽²⁾.

(99) Το άρθρο 1 παράγραφος 1 του κανονισμού αριθ. 19/65/ΕΟΚ περιορίζει ρητά την εξουσία της Επιτροπής να εγκρίνει κανονισμό περί εξαιρέσεων μόνον όσον αφορά τον τομέα των προϊόντων.

Ο περιορισμός αυτός προκύπτει επίσης από τη διατύπωση του άρθρου αυτού, που αναφέρεται στις πράξεις κατά τις οποίες το ένα μέρος προμηθεύεται ένα προϊόν προκειμένου να το μεταπωλήσει.

(1) ΕΕ αριθ. L 173 της 30. 6. 1983, σ. 1.

(2) ΕΕ αριθ. L 36 της 6. 3. 1965, σ. 533/65.

- (100) Οι εν λόγω πράξεις αγοράς και μεταπώλησης δεν μπορούν να τύχουν εφαρμογής στον τομέα των υπηρεσιών.
- (101) Ως εκ τούτου, συνάγεται ότι οι υπηρεσίες αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 19/65/ΕΟΚ.
- (102) Κατά συνέπεια, ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1983/83 δεν μπορεί παρά να περιλαμβάνει το ίδιο πεδίο εφαρμογής, που ορίζεται ως «συμφωνίες στις οποίες συμμετέχουν δύο μόνο επιχειρήσεις και με τις οποίες το ένα μέρος αναλαμβάνει την υποχρέωση έναντι του άλλου να διαθέτει ορισμένα προϊόντα μόνο σ' αυτό, με σκοπό τη μεταπώληση στο σύνολο ή εντός ορισμένου τμήματος της κοινής αγοράς.»
- (103) Στην ανακοίνωση σχετικά με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1983/83 (1), η Επιτροπή διευκρινίζει για το θέμα αυτό στο σημείο αριθ. 11 ότι «οι συμφωνίες αποκλειστικότητας οι οποίες έχουν ως αντικείμενο, αντί για τη μεταπώληση προϊόντων, την παροχή υπηρεσιών, δεν εμπλύνουν στο πεδίο εφαρμογής των κανονισμών.»
- (104) Οι συμφωνίες που εξετάζονται στα πλαίσια της παρούσας διαδικασίας αφορούν την αποκλειστική διάθεση εισιτηρίων εισόδου στα στάδια με σκοπό τη δημιουργία τουριστικών πακέτων που περιλαμβάνουν μεταφορά, διαμονή σε ξενοδοχείο και διατροφή.
- (105) Είναι, κατά συνέπεια, σαφές ότι οι συμφωνίες αυτές που αφορούν την παροχή υπηρεσιών δεν εμπλύνουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1983/83.
- (106) Εν πάση περιπτώσει, ακόμα και αν τα εν λόγω τουριστικά πακέτα είχαν θεωρηθεί σαν προϊόντα κατά την έννοια του άρθρου 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1983/83, δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις του άρθρου 3 του εν λόγω κανονισμού προκειμένου να τύχουν απαλλαγής.

Κατά συνέπεια, αντιθέτως προς τις διατάξεις του άρθρου 3 στοιχείο γ) του εν λόγω κανονισμού, οι χρήστες δεν ήταν σε θέση να αγοράσουν στην καλύτερη από τη συμφωνία περιφέρεια τουριστικά πακέτα με εισιτήρια των αγώνων παρά μόνο από τον αποκλειστικό αντιπρόσωπο ή τους εκπροσώπους του, και δεν υπήρχαν ενταλλακτικές πηγές εφοδιασμού εκτός της καλύτερης από τη συμφωνία περιφέρειας αποτελούσε ολόκληρος ο κόσμος.

- (107) Όσον αφορά την αποκλειστικότητα από την οποία επωφελήθηκε η 90 Tour Italia, οι εκπρόσωποι της COL Italia δήλωσαν κατά τη διαδικασία ότι αυτή ήταν μια αποκλειστικότητα εκ των πραγμάτων, η οποία προέκυπτε από την ανυπαρξία άλλων ταξιδιωτικών φορέων που να ενδιαφέρονται να συμβληθούν με την COL Italia.

- (108) Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό για τους τρεις ακόλουθους λόγους:

- εάν τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν επιθυμούσαν να συνάψουν σύμβαση αποκλειστικότητας δεν υπήρχε λόγος να προσθέσουν στη σύμβαση αυτή τη ρήτρα,
- η πρώτη σύμβαση μεταξύ της COL Italia και της CIT/Italia Tours που υπεγράφη στις 26 Ιουνίου 1987 προέβλεπε ήδη αυτή την αποκλειστικότητα. Κατά συνέπεια, η COL Italia ήδη από την ημερομηνία αυτή δεν ήταν σε θέση να συνάψει σύμβαση με οποιονδήποτε άλλο ενδιαφερόμενο ταξιδιωτικό φορέα,
- εάν τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν επιθυμούσαν αποκλειστικότητα, δεν υπήρχε λόγος να προβλέπουν μέσω σύμβασης οικονομικό αντάλλαγμα γι' αυτή την αποκλειστικότητα.

Η. Το θέμα της ασφάλειας

- (109) Τα ενδιαφερόμενα μέρη υποστήριξαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ότι οι ενδεχόμενοι περιορισμοί του ανταγωνισμού ήταν δικαιολογημένοι για λόγους ασφάλειας.

Ο διαχωρισμός των θεατών στα στάδια ανάλογα με την εθνικότητά τους και η ασφάλειά τους στους χώρους πέριξ των σταδίων καθιστούσαν αναγκαίο τον ορισμό ενός μόνο ταξιδιωτικού φορέα ως αρμοδίου για την οργάνωση τουριστικών πακέτων με εισιτήρια εισόδου, με σκοπό την πώλησή τους σε παγκόσμιο επίπεδο.

- (110) Από νομική άποψη, τα ενδιαφερόμενα μέρη υποστήριξαν ότι οι περιορισμοί του ανταγωνισμού έπρεπε να εξεταστούν από πλευράς του άρθρου 36 της συνθήκης, οι διατάξεις του οποίου υπερίσχυαν των κανόνων ανταγωνισμού που αναφέρονται στο άρθρο 85. Για το θέμα αυτό τα ενδιαφερόμενα μέρη παραπέμπουν στην απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Φεβρουαρίου 1971 στην υπόθεση 40/70 Serena/Eda.(2)
- (111) Ως προς την εφαρμογή του άρθρου 36 της συνθήκης, το Δικαστήριο διευκρινίζει, στην απόφαση του στην υπόθεση 40/70 Serena/Eda ότι «το άρθρο 36, μολονότι υπάγεται στο κεφάλαιο που αφορά τους ποσοτικούς περιορισμούς στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών, διαπνέεται από μια αρχή η οποία μπορεί να τύχει εφαρμογής σε θέματα ανταγωνισμού με την έννοια ότι, τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους σε θέματα βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας δεν επηρεάζονται μεν σε ό,τι αφορά την ύπαρξή τους από τα άρθρα 85 και 86 της συνθήκης, η άσκησή τους όμως είναι δυνατό να εμπλύνει στις απαγορεύσεις που περιέχονται στις διατάξεις των εν λόγω άρθρων».

(1) ΕΕ αριθ. C 101 της 13. 4. 1984, σ. 2.

(2) Συλλογή ΔΕΚ 1971, σ. 69.

- (112) Από την απόφαση αυτή μπορεί να συναχθεί ότι, όπως στην περίπτωση των κανόνων που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, οι κανόνες του ανταγωνισμού είναι δυνατό να θέτουν περιορισμούς στην άσκηση των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Στο επιχείρημα που προβλήθηκε από τα ενδιαφερόμενα μέρη εκφράζεται ακριβώς αντίστροφος συλλογισμός, δεδομένου ότι κατά την άποψη αυτή το άρθρο 36 θέτει περιορισμούς στην εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού.
- (113) Εν πάση περιπτώσει, εάν η αρχή αυτή γινόταν δεκτή, έπρεπε να διασφαλίζεται ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 36, οι εν λόγω πρακτικές δεν αποτελούν συγκεκριμένο περιορισμό στον ανταγωνισμό και είναι απαραίτητες για την επίτευξη του προαναγγελέντος στόχου.
- (114) Στη δήλωσή του σχετικά με τα θέματα της ασφάλειας, ο αντισταθμιστής της Ιταλικής Δημοκρατίας, που ήταν υπεύθυνος για το συντονισμό της ασφάλειας κατά τη διάρκεια του παγκοσμίου κυπέλου, δεν ανέφερε την ανάγκη χορήγησης παγκόσμιας αποκλειστικότητας στο θέμα της διανομής των τουριστικών πακέτων που περιελάμβαναν εισιτήρια εισόδου στα στάδια.
- (115) Κατά την ακρόαση, ένας εκπρόσωπος της COL Italia δήλωσε, σχετικά με το θέμα των τουριστικών πακέτων, ότι όλοι οι ταξιδιωτικοί φορείς που ήταν διατεθειμένοι να εγκαταστήσουν μηχανογραφικό υποσύστημα και να εξασφαλίσουν τη συντονισμένη λειτουργία του συστήματος αυτού με το σύστημα της BNL, μπορούσαν να γίνουν δεκτοί. Ο εκπρόσωπος της COL Italia δήλωσε συγκεκριμένα ότι «2, 15 ή 20» ταξιδιωτικοί φορείς θα μπορούσαν να έχουν γίνει δεκτοί. (Πρακτικά της ακρόασης, σελίδα 89).
- (116) Από τις ίδιες τις δηλώσεις του εκπροσώπου της COL Italia είναι δυνατό να συναχθεί ότι η παγκόσμια αποκλειστικότητα που χορηγήθηκε στην 90 Tour Italia δεν ήταν απαραίτητη για την τήρηση της ασφάλειας κατά τη διάρκεια της αθλητικής εκδήλωσης.
- Εκ τούτου, συνάγεται ότι, ακόμα και αν οι αρχές του άρθρου 36 της συνθήκης μπορούσαν να τύχουν εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση, η παγκόσμια αποκλειστικότητα που χορηγήθηκε στην 90 Tour Italia ήταν δυσανάλογη σε σχέση με τον επιδιωκόμενο στόχο και ότι, κατά συνέπεια, δεν δικαιολογείται για λόγους ασφάλειας.
- (117) Όσον αφορά τα τουριστικά πακέτα που περιλαμβάνουν εισιτήρια, είναι αναγκαίος ο αυστηρός έλεγχος της διανομής. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να παρέχονται διασφαλίσεις στον ταξιδιωτικό φορέα που οργάνωσε τα πακέτα αυτά ότι τα πρακτορεία ταξιδιών που πρόκειται εν συνεχεία να διαθέσουν τηρούν τους όρους διάθεσης που έχει αυτός επιβάλλει.
- (118) Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή θεωρεί δικαιολογημένο το γεγονός ότι τα μη ελεγχόμενα από τους διοργανωτές πρακτορεία ταξιδιών, όπως το προσφεύγον

πρακτορείο στην υπόθεση αυτή, δεν έχουν τη δυνατότητα να προμηθεύονται μεγάλες ποσότητες εισιτηρίων εισόδου στα στάδια για την οργάνωση τουριστικών πακέτων τα οποία στη συνέχεια μπορούσαν να διατεθούν ανεξέλεγκτα.

- (119) Ωστόσο, η Επιτροπή εκτιμά ότι πολλοί ταξιδιωτικοί φορείς, οι οποίοι επεβαλαν τους ίδιους όρους διανομής στα εξουσιοδοτημένα πρακτορεία ταξιδιών για την πώληση των πακέτων τους, μπορούσαν να συμμετάσχουν ανταγωνιστικά στην αγορά χωρίς να θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια των θεατών.
- (120) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι εκπρόσωποι της COL Italia παραδέχθηκαν το ενδεχόμενο αυτό όταν κατά την ακρόαση δήλωσαν ότι όλοι οι ταξιδιωτικοί φορείς που πληρούσαν τα ίδια κριτήρια με την 90 Tour Italia μπορούσαν να είχαν γίνει δεκτοί.

Θ. Άρθρο 85 παράγραφος 3

- (121) Οι εν λόγω συμφωνίες δεν κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή προκειμένου να τύχουν απαλλαγής δυνάμει του άρθρου 85 παράγραφος 3.
- (122) Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι συμφωνίες αυτές δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη χορήγηση αυτής της απαλλαγής.
- (123) Πράγματι, ακόμα και αν μπορούσε να θεωρηθεί ότι οι συμφωνίες ήταν δυνατό να συμβάλουν στη βελτίωση της διανομής των εισιτηρίων και των τουριστικών πακέτων, η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι οι συμφωνίες αυτές επέβαλαν μη αναγκαίους περιορισμούς προς επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων και, επιπλέον, παρείχαν στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα, για μεγάλο τμήμα των εν λόγω υπηρεσιών, να παρεμποδίσουν τον ανταγωνισμό.

I. Οι επιπτώσεις στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών

- (124) Οι συμβάσεις αφορούσαν την αποκλειστική διάθεση στο εσωτερικό της Κοινότητας και στον υπόλοιπο κόσμο τουριστικών πακέτων που περιελάμβαναν εισιτήρια, χωρίς τη δυνατότητα εναλλακτικών πηγών εφοδιασμού. Οι συμβάσεις αυτές επηρέασαν, κατά συνέπεια, αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, δεδομένου ότι αν δεν είχαν συναφθεί, επρόκειτο κατά πάσα πιθανότητα να σημειωθεί αύξηση των οικονομικών ανταλλαγών όσον αφορά την αγορά των εν λόγω τουριστικών πακέτων.

K. Επιβολή προστίμου

- (125) Πρέπει να υπενθυμιστεί σχετικά ότι είναι η πρώτη φορά κατά την οποία η Επιτροπή παρεμβαίνει στον τομέα της διάθεσης των εισιτηρίων επ' ευκαιρία μιας αθλητικής εκδήλωσης.

Εξάλλου, η υπόθεση αυτή ήταν αρκετά περίπλοκη λόγω των σημαντικών προβλημάτων ασφάλειας. Τέλος, η παράδοση έπαιξε με τη λήξη του παγκοσμίου κύπελου ποδοσφαίρου 1990.

Κατά συνέπεια, η Επιτροπή εκτιμά ότι δεν τίθεται θέμα επιβολής προστίμου στα μέρη που συνήψαν τις συμφωνίες.

- (126) Εντούτοις, η Επιτροπή εκτιμά ότι η λήψη μιας απόφασης είναι αναγκαία για την αποσαφήνιση της νομικής κατάστασης και την αποφυγή στο μέλλον ιδίων ή παρομοίων παραβάσεων. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, και ιδίως την απόφαση της 2ας Μαρτίου 1983 στην υπόθεση 7/82 (GVL/Επιτροπή) (1), η Επιτροπή έχει, κατά συνέπεια έννομο συμφέρον να διαπιστώσει ότι οι εν λόγω συμβάσεις παραβίασαν το άρθρο 85 της Συνθήκης.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Η FIFA, η FIGC, η COL Italia, η CIT SpA, η Italia Tour SpA έχουν παραβεί το άρθρο 85 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΟΚ, όσον αφορά τις διατάξεις των συμβάσεων της 26ης Ιουνίου 1987 και της 11ης Φεβρουαρίου 1988, που συνήφθησαν μεταξύ της COL Italia της CIT SpA, και της Italia Tour SpA αφενός, και της 90 Tour Italia SpA αφετέρου, οι οποίες προέβλεπαν την προμήθεια κατ' αποκλειστικότητα σε παγκόσμιο επίπεδο στην 90 Tour Italia εισιτηρίων εισόδου στα στάδια με σκοπό την πώληση τουριστικών πακέτων για το παγκόσμιο κύπελο 1990. Τα εισιτήρια αυτά αποτελούσαν μέρος γενικού συστήματος διανομής εισιτηρίων εισόδου στα στάδια, το οποίο επεξεργάστηκε και έδωσε σε εφαρμογή η COL Italia σύμφωνα με τις οδηγίες της FIGC και της FIFA, μετά από έγκριση αυτής της τελευταίας, και δάσει του οποίου απαγορευόταν η πώληση εισιτηρίων για τη συναρ-

μολόγηση αυτών των τουριστικών πακέτων, καθιστώντας αδύνατη για τους άλλους ταξιδιωτικούς φορείς και τα πρακτορεία ταξιδίων την εξεύρεση πηγών εφοδιασμού άλλων από την 90 Tour Italia.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στους ακόλουθους αποδέκτες:

- 90 Tour Italia SpA
Via Laura Mantegazza, 75
I-Roma,
- COL Italia/Italia 90
Via Po, 36
I-00198 Roma,
- Compagnia italiana turismo SpA
Piazza bella Repubblica, 68
I-00185 Roma,
- Fédération internationale de football association
PO Box 85
Hitzigweg 11
CH-8030 Zürich,
- Federazione italiana gioco calcio
Via Po, 36
I-00198 Roma,
- Italia Tour SpA
Piazza Schuman, 78
Roma (Ιταλία).

Βρυξέλλες, 27 Οκτωβρίου 1992.

Για την Επιτροπή

Leon BRITTAN

Αντιπρόεδρος

(1) Συλλογή ΔΕΚ 1983, σ. 483.